

Табела 2. Број визуелних прегледа и узорак за лабораторијско испитивање присуства *Monilinia fructicola* у Републици Српској из производних засада, пољопривредних газдинстава и окућница на којима се узгајају биљке домаћини

Билке домаћини Подручје	Јабучасто воће (јабука, крушка, дуња и остале биљке домаћини)	Коштитаво воће (шљива, бресква, кајсија, нектарина, трешња и вишња)	Укупно
Република Српска	70	90	160

Табела 3. Број службених узорака садног материјала биљки домаћина из увоза за лабораторијско испитивање присуства *Monilinia fructicola*

Узорци	Број визуелних прегледа са узорковањем ради тестирања латентне инфекције
Увезене пошилике биљака домаћина	5

ПРИЛОГ 5.Образац 1 – Резултати Програма посебног надзора над присуством *Monilinia fructicola* – проузроковача америчке смеђе трулежи плодова јабучастих и коштитавих воћака на подручју Републике Српске у 2021. години (овлашћене институције)

Ред- ни број	Произвођач/ власник	Регија	Општина	Врста	Мјеста узорко- вања / површина узорковања (ha)	Датум прегледа/ узорко- вања	Лице које је узорко- вало	ХУ коор- динате	Број за- пис- ника	Број из- вје- штаја	Резултат

Образац 2 – Резултати Програма посебног надзора над присуством *Monilinia fructicola* – проузроковача америчке смеђе трулежи плодова јабучастих и коштитавих воћака на подручју Републике Српске у 2021. години прегледаних пошилики из увоза

Пошилике садног материјала из увоза								
Билке домаћини	Јабука	Крушка	Дуња и остале биљке домаћини	Шљива	Бресква, кајсија и нектарина	Трешња и вишња	Укупно	
Број узорака								
Број узорака за лабо- раторијску анализу								
Број позитивних узорака								
Број негативних узорака								

Образац 3 – Укупни резултати Програма посебног надзора над присуством *Monilinia fructicola* – проузроковача америчке смеђе трулежи плодова јабучастих и коштитавих воћака на подручју Републике Српске у 2021. години

	Јабука	Крушка	Дуња и остале биљке домаћини	Шљива	Бресква, кајсија и нектарина	Трешња и вишња	Укупно
Број узорака за лабо- раторијску анализу							
Број позитивних узорака							
Број негативних узорака							

Након завршетка Програма посебног надзора, попуњене табеле у електронској форми потребно је доставити Министарству, на мејл адресу: mps@mps.vladars.net.

Рок за завршетак наведених послова је 10. децембар 2021. године.

621

На основу члана 31. Закона о заштити здравља биља у Републици Српској (“Службени гласник Републике Српске”, број 25/09) и члана 76. став 2. Закона о републичкој управи (“Службени гласник Републике Српске”, број 115/18), министар пољопривреде, шумарства и водопривреде доноси

ПРОГРАМ

**ПОСЕБНОГ НАДЗОРА НАД ПРИСУСТВОМ
КАРАНТИНСКИ ШТЕТНОГ ОРГАНИЗМА *Candidatus
Liberibacter solanacearum* (Liefing et al.) - ПРОУЗРОКОВАЧА
ЗЕБРАСТОГ ЧИПСА КРОМПИРА НА ПОДРУЧЈУ
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ У 2021. ГОДИНИ**

Члан 1.

Овим програмом утврђују се мјере, рокови, начин спровођења мјера, субјекти који их спроводе, извори и начин

обезбјеђивања и коришћења средстава, као и начин контроле спровођења мјера посебног надзора над присуством *Candidatus Liberibacter solanacearum* (Liefing et al.) – проузроковача зебрасог чипса кромпира на подручју Републике Српске у 2021. години.

Члан 2.

(1) Циљ овог програма је утврђивање присуства, односно одсуства карантински штетног организма *Candidatus Liberibacter solanacearum* (Liefing et al.) на мјестима производње биљних врста домаћина патогена који су наведени у Прилогу 1. овог програма, који чини његов саставни дио.

(2) Биљне врсте домаћини овог патогена у Републици Српској су: кромпир (*Solanum tuberosum* L.), парадајз (*Solanum lycopersicum* L.), паприка (*Capsicum annuum* L.), патлиџан (*Solanum melongena* L.), мрква (*Daucus carota* L.), као и остало биље наведено у Прилогу 1. овог програма.

(3) Посебним надзором истражује се шире подручје, односно локалитети на којима се у Републици Српској узга-

јају биљке домаћини из става 2. овог члана ради одређивања статуса истраживаног подручја за наведени организам, те утврђивања могућих путања уласка или ширења у Републици Српској.

Члан 3.

(1) Посебан надзор ради детекције карантински штетног организма *Candidatus Liberibacter solanacearum* спроводи се на цијелој територији Републике Српске.

(2) Посебан надзор и мјере надзора на граничним прелазима спроводи Републичка управа за инспекцијске послове (у даљем тексту: Инспекторат).

(3) Институције које имају овлашћење Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде (у даљем тексту: Министарство) за спровођење послова од јавног интереса у области дијагностике штетних организама и заштите здравља биља за карантински штетни организам *Candidatus Liberibacter solanacearum* (у даљем тексту: овлашћене институције) спровode посебан надзор у сјеменским усјевима кромпира, у производним засадима, као и на пољопривредним газдинствима и окућницама.

(4) Овлашћена институција припрема информационе летке са стручним саветима о начинима спречавања ширења и могућим мјерама контроле патогена и вектора.

(5) Програм посебног надзора подразумијева мониторинг који се спроводи над присуством штетних организама (у даљем тексту: мониторинг).

(6) Увозне пошиљке које су обухваћене мониторингом не задржавају се на граничном прелазу и за њих фитосанитарни инспектор издаје рјешење о забрани промета до добијања резултата лабораторијских анализа.

(7) У случају детекције карантинског штетног организма, Инспекторат предузима све неопходне радње у складу са прописима којима је регулисана ова област.

Члан 4.

Одабир локација врши се на основу познавања биологије карантински штетног организма, климатских услова за његов развој и географске дистрибуције и величине комерцијалних производних усјева и других површина на којима се узгајају биљке домаћини.

Члан 5.

(1) Подручја рада су мјеста уласка у Републику Српску, мјеста производње сјеменског материјала, као и производни усјеви, пољопривредна газдинства и окућнице на којима се узгајају биљке домаћини *Candidatus Liberibacter solanacearum*.

(2) Надзором се обухватају мјеста уласка пошиљки биљака домаћина на граничним прелазима, као могућег пута уношења карантински штетног организма *Candidatus Liberibacter solanacearum* у Републику Српску, затим мјеста производње сјеменског материјала, производни усјеви, пољопривредна газдинства и окућнице на којима се узгајају биљке домаћини *Candidatus Liberibacter solanacearum* у Републици Српској.

Члан 6.

Вријеме вршења надзора прописано је на основу животног циклуса штетног организма и фенологије биљака домаћина, а врши се у складу са међународно признатим и валидним дијагностичким методама.

Члан 7.

(1) Визуелни прегледи и узимање службених узорака од овлашћене институције врши се током сезоне раста биљака домаћина када су симптоми видљиви.

(2) Визуелне прегледе и узимање службених узорака врше овлашћене институције уз присуство запослених у Министарству, који обављају послове пружања стручних услуга у пољопривреди, а који одређују локацију и усјев за узимање узорака.

(3) Ток визуелног прегледа и начин узорковања прописан је у Прилогу 2. овог програма и чини његов саставни дио.

(4) Мониторинг зависи од врсте биљке домаћина и врши се:

1) у производним и сјеменским усјевима биљака домаћина,

2) на биљкама домаћинима које се узгајају на пољопривредним газдинствима и окућницама,

3) при увозу биљака домаћина.

(5) Биљке се прегледају појединачно, док је при опису мјеста узимања узорака обавезно детаљно описати мјесто узорковања са обавезним уношењем GPS позиције, а то се наводи и у Записнику о узимању узорака и пријави узорака, чији је изглед прописан у Прилогу 3. овог програма и чини његов саставни дио.

Члан 8.

Број визуелних прегледа и узорака за лабораторијско испитивање над присуством *Candidatus Liberibacter solanacearum* које врши овлашћена институција приказан је у Табели 1. у Прилогу 4. овог програма, који чини његов саставни дио, а детаљан приказ броја узорака биће дефинисан уговором о условима за реализацију и коришћење средстава за финансирање програма из области заштите здравља биља.

Члан 9.

Број службених узорака биљака домаћина за лабораторијско испитивање присуства *Candidatus Liberibacter solanacearum*, чије узимање врши Инспекторат, приказан је у Табели 2. у Прилогу 4. овог програма.

Члан 10.

(1) Лабораторијска испитивања узорака врше се у складу са међународно признатим и валидним дијагностичким методама EPPO Diagnostics PM 7/143 (1): '*Candidatus Liberibacter solanacearum*', Bulletin OEPP/EPPO Bulletin 50 (1), 49–68.

(2) Лабораторијски извјештаји, осим резултата анализа, морају садржавати и методе по којима је вршена детекција.

Члан 11.

(1) Локације узорковања и визуелних прегледа уносе се у Фито-Гис апликацију.

(2) На основу резултата спровођења овог програма, узорковања и извјештаја из лабораторија, овлашћене институције дужне су да израде карту локација узорковања и карту локација са позитивним узорцима, користећи Фито-Гис апликацију.

(3) Овлашћене институције достављају Министарству у електронском облику карте из става 2. овог члана и списак GPS локација у XY координатном систему.

Члан 12.

(1) Рок за узимање узорака из сјеменских усјева, производних усјева, пољопривредних газдинстава и окућнице, те достављање узорака овлашћеној лабораторији ради лабораторијских анализа је 1. децембар 2021. године.

(2) Коначни извјештај о спроведеном програму, као и карте из члана 11. став 2. овог програма, достављају се Министарству до 10. децембра 2021. године.

(3) Рок за узимање узорака из увоза, достављање истих овлашћеној лабораторији ради лабораторијских анализа, те достављање извјештаја Инспектората је 31. децембар 2021. године.

(4) Сви вршиоци овог програма одмах извјештавају Министарство о посебним догађајима током његовог спровођења, а посебно о свим случајевима откривања штетног организма који је предмет посебног надзора.

(5) У случају откривања штетних организама која су предмет посебног надзора, вршиоци одмах обавјештавају Министарство и Инспекторат, који предузима неопходне фитосанитарне мјере с циљем спречавања ширења и сузби-

јања штетног организма, а у складу са прописима из ове области, те о томе обавјештава Министарство.

Члан 13.

Укупни резултати овог програма воде се и достављају Министарству на образцима 1, 2. и 3, који се налазе у Прилогу 5. овог програма и чине његов саставни дио.

Члан 14.

Спровођење овог програма финансира се из буџета Републике Српске на основу Правилника о условима и начину остваривања новчаних подстицаја за развој пољопривреде и села у 2021. години – право на подстицајна средства за финансирање програма из области заштите здравља биља.

Члан 15.

Ступањем на снагу овог програма престаје да важи Програм посебног надзора над присуством карантински штетног организма *Candidatus Liberibacter solanacearum* (Liefing et al.) – проузроковача зебрастог чипса кромпира на подручју Републике Српске у 2020. години (“Службени гласник Републике Српске”, број 33/20).

Члан 16.

Овај програм ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 12.03.3-330-946/21
7. априла 2021. године
Бањалука

Министар,
Др **Борис Пашалић**, с.р.

ПРИЛОГ 1.

Биљке домаћини карантински штетног организма *Candidatus Liberibacter solanacearum*:

- кромпир (*Solanum tuberosum* L.),
- парадајз (*Solanum lycopersicum* L.),
- паприка (*Capsicum annuum* L.),
- патлиџан (*Solanum melongena* L.),
- пијани творт (*Solanum betaceum* Cav.),
- перуанска јагода (*Physalis peruviana* L.),
- дуван (*Nicotiana tabacum* L.),
- мркв (*Daucus carota* L.),
- целер (*Apium graveolens* L.).

ПРИЛОГ 2.

ТОК ВИЗУЕЛНОГ ПРЕГЛЕДА И НАЧИН УЗОРКОВАЊА

1.1. Ток визуелног прегледа

- Карактеристични симптоми инфекције манифестују се изнад површине земљишта на кромпиру, парадајзу и другим врстама фамилије Solanaceae, а слични су симптомима које изазивају друге фитоплазме.
- Биљке су закржљале. Нови листови су усправни, хлоротични и пурпурни од базалне купе, увијени ка лицу листа, скраћених и танких терминалних интернодија, што резултира формирањем розете, увећаним нодусима, бочним гранама или формирањем ваздушних кртола, спарушеним листовима, нарушавању земаља плодова и формирању бројних, ситних и слабо квалитетних плодова.
- Код кромпира симптоми испод површине земљишта укључују пропадање столона, тамњење васкуларног ткива уз појаву некрозе и пуцања, што негативно утиче на цијелу кртолу.
- Код мркве симптоми се манифестују увијањем листова, који попримају жућкасту, бронзану или пурпурну боју, успорен раст и развој изданка и коријена и пролиферације секундарног коријења.

1.2. Узорковање за лабораторијско тестирање

- Узимање узорака за лабораторијско тестирање треба да се врши истовремено са визуелним прегледима, у периоду вегетације.
- Приликом узорковања потребно је испоштовати принципе добре праксе за узорковање биља и биљних дијелова за лабораторијско тестирање (нпр. евиденција података о узроку на лицу мјеста узорковања, коришћење одговарајућег прибора и материјала за узорковање, дезинфекција прибора и алата итд.).

ПРИЛОГ 3.

ЗАПИСНИК ЗА ПОСЕБАН НАДЗОР НАД ПРИСУСТВОМ *Candidatus Liberibacter solanacearum*

(подаци о узорцима узетим за лабораторијску анализу из производних засада, пољопривредних газдинстава, окућница на којима се узгајају или расту биљке домаћини)

Број: бр. регије – бр. службе – ваш број, година

Нпр.: 01-01а-III-10/1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.../2021.

Датум: _____

Шифра узорка: _____

Подаци о произвођачу

Назив	
Адреса	
Телефон	
Број пољопривредног газдинства	

Подаци о биљној врсти

Подручје	
Општина	
Кадастарска општина	
Потес	
Прегледана површина	
Поријекло биљног материјала	
GPS координате	
Врста биљке домаћина	

Сорта	
Дијелови биљке који се узоркују	

Примједбе: _____

Одговорно лице произвођач / власник биља	Овлашћено лице за преглед
---	------------------------------

ПРИЛОГ 4.

Табела 1. Број визуелних прегледа и узорака за лабораторијско испитивање присуства *Candidatus Liberibacter solanacearum* у Републици Српској из сјеменских усјева кромпира, производних засада, пољопривредних газдинстава и на окућницама на којима се узгајају биљке домаћини

Подручје	Број визуелних прегледа са узорковањем ради тестирања латентне инфекције
Република Српска	100
Укупно	100

Табела 2. Број службених узорака из увоза за лабораторијско испитивање присуства *Candidatus Liberibacter solanacearum*

Узорци	Број визуелних прегледа са узорковањем ради тестирања латентне инфекције
Увезене пошилке биљака домаћина	5
Укупно	5

Табела 3. Укупан број визуелних прегледа са узорковањем за Програм посебног надзора над присуством *Candidatus Liberibacter solanacearum* на подручју Републике Српске у 2021. години

Мјесто надзора	Број визуелних прегледа са узорковањем за лабораторијско испитивање
Сјеменски усјев кромпира, производни засади, пољопривредна газдинства и окућнице	100
Увоз	5
Укупно	105

ПРИЛОГ 5.

Образац 1. Резултати Програма посебног надзора над присуством *Candidatus Liberibacter solanacearum* на подручју Републике Српске у 2021. години спроведеног у производним засадама, регистрованим расадницима, пољопривредним газдинствима и на окућницама

Редни број	Произвођач/ власник	Регија	Општина	Врста	Мјеста узорковања / површина узорковања (ha)	Датум прегледа/ узорковања	Лице које је узорковало	ХУ координате	Број записа	Број извјештаја	Резултат

Образац 2. Резултати Програма посебног надзора над присуством *Candidatus Liberibacter solanacearum* на подручју Републике Српске у 2021. години спроведеног на граничним прелазима

Пошилке из увоза					
Биљка домаћин	Кромпир	Парадајз	Паприка	Мрква	Патлиџан и остале биљке домаћини
Број узорака					
Број узорака за лабораторијску анализу					
Број позитивних узорака					
Број негативних узорака					

Образац 3. Укупни резултати Програма посебног надзора над присуством *Candidatus Liberibacter solanacearum* на подручју Републике Српске у 2021. години

Мјесто надзора	Производни засади, пољопривредна газдинства и окућнице	Сјеменски усјеви кромпира	Увоз	Укупно
Број узорака				
Број узорака за лабораторијску анализу				
Број позитивних узорака				
Број негативних узорака				

Након завршетка Програма посебног надзора, попуњене табеле у електронској форми потребно је доставити Министарству, на имејл-адресу mps@mps.vladars.net.

Рок за завршетак наведених послова је 10. децембар 2021. године.